

«присутністю людини в часі і часу в людині», «смысловим пріоритетом». Процес завершується прийняттям життєвого рішення на основі присвоєного смислу.

Отже, меми як взірцеві інтернет-тексти можуть слугувати стартовою основою для самопроекування користувачів Інтернету.

Література

1. Наумова Ф. Социологические и психологические аспекты целенаправленного поведения / под ред. В.Н. Садовского. М.: Наука, 1988.
2. Переломова О.С. Інтертекстуальність як системотвірна текстово-дискурсивна категорія 2008 р. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNiK_34_10.pdf
3. Принципы исследования смысловых образованной личности / А.Г. Асмолов, А.А. Насиновская, А.З. Васина // Развитие эргономики в системе дизайна. Тезисы докладов Всесоюзной конференции. Боржоми, 1979. С. 219-224.
4. Самопроекування особистості у дискурсивному просторі : монографія / Н. В. Чепелева, М. Л. Смутьсон, О. В. Зазимко, С. Ю. Гуцол [та ін.]; за ред. Н. В. Чепелевої. К. Педагогічна думка, 2016. 232 с. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/704560/>
5. Чепелева Н.В., Рудницька С.Ю. Нормативна модель дискурсивного самопроекування особистості. Наука і освіта. 2017. № 11. С. 105–113. URL: <http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/uk/articles/2017-11-doc/2017-11-st14>

Естетика міжособистісних стосунків у ситуаціях ускладнення: актуальність та оздоровлення

Т. С. Гурлева, Н. Ю. Журавльова, Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України

У нинішніх кризових умовах – зовнішня агресія, соціальні та економічні труднощі, психологічні причини зниження якості життя тощо – актуальними вбачається відновлення і розвиток повноцінних, життєздатних, суб'єкт-суб'єктних взаємостосунків громадян. Важливими є не лише підтримка наявних (терпимих, звичних і т.ін.) взаємовідносин, але підняття їх на рівень, який відповідає критеріям естетики (від грецького *aisthetikos* – почуттєвий). Із давніх часів люди помітили те, що їхні почуття постають досить важливим чинником поведінки, а інколи влада почуттів виявляється сильнішою за доводи розуму та здоровий глузд [6]. Гегель розглядав естетику як філософію мистецтва. Естетичним результатом будь-якого виду діяльності вважається духовне відродження окремої особистості, народу, спільноти, людства. Основними естетичними категоріями названі: прекрасне і потворне, піднесене і низьке, драматизм, трагічне і комічне, героїчне тощо, вони виступають своєрідним мірилом людських почуттів, порухів душі. Сучасна естетика серед багатьох аспектів вивчає естетичне відношення людини до дійсності: естетичне пізнання світу та естетичний зміст усіх видів і способів життєдіяльності, а також проблему гармонізації взаємодії людини зі світом [2–4].

Естетика у будь-чому, за визначенням, має викликати піднесеність, почуття задоволеності, щастя, внутрішнього, психологічного комфорту і добробуту. Сучасна особистість має поєднувати в собі високі морально-етичні якості, відповідний рівень естетичної культури, яка найвиразніше проявляється у взаємостосунках з іншими, у безпосередній повсякденній поведінці, у вмінні людини керувати власними емоціями, стримувати гнів, образи, виявляти повагу, гідність, ввічливість, прагнути злагоди у спілкуванні та йти один одному назустріч. Міжособистісні стосунки мають відчуватися людьми як «справжні», «сутнісні», «щирі», «красиві», а також як взаємозбагачувальні, такі, які формуватимуть перспективу розвитку всіх суб'єктів спілкування, покращення якості їхнього життя.

Одним із видів діяльності є суб'єкт-суб'єктна взаємодія, діалог. Міжособистісний діалог сьогодні, його моральність, а також естетика, набирає особливого значення. Естетики, краси у взаєминах вимагають стосунки батьків і дітей, чоловіків і жінок, вчителів і учнів. Естетикою, культурою мають бути наповнені діалогічні стосунки політиків, держави і суспільства, різних країн тощо. Як впливає із досліджень вчених, діалог оприяє утвердженню в суспільстві толерантності, розуміння та терпіння до поглядів та думок, які є протилежними за своєю суттю, виваженості в стосунках між людьми. А звідси ключовими для діалогу є такі ознаки: подолання егоцентризму, утвердження відкритості та близькості між тими, хто спілкується, відповідальності [5].

Вміння налагоджувати стосунки, бути готовими до якісних змін у собі, в іншій людині, у спілкуванні є актуальним для деяких категорій українців, що перебувають у кризових умовах. Досліджуючи, зокрема, питання взаємовідносин у сім'ях військовослужбовців, ветеранів бойових дій, ми встановили наступне: пройшовши непростий, критичний шлях від перебування на війні до мирного життя, багато з них втратили відчуття затишку і краси у родині, власному домі, а стосунки з членами сім'ї в деяких випадках вже не приносять задоволення і відчуття щастя. З іншого боку – дружини таких чоловіків, витримавши тяжкі випробування, переживши усі тяготи жінки, на яку лягли турботи про дітей і всю родину, відчувають втому, більшість із них позбавлені емоційних, духовних сил, щоби як самим вносити естетизм у взаємини, так і підтримувати естетичні стосунки із членами своєї сім'ї, зокрема з чоловіками [3]. Постраждалим від кризових подій, людям з подібними та іншими труднощами самим впоратися буває досить важко, і вони потребують фахової підтримки і супроводу, оздоровлення їх внутрішньоособистісної і сімейної (подружньої) ситуації.

Зміст психологічної допомоги людині в ситуаціях ускладнення може полягати у забезпеченні емоційної, смислової та екзистенційної підтримки особистості. На думку більшості сучасних науковців, які відстоюють ідеї гуманістичної (суб'єктної) парадигми (Г. Абрамова, С. Бондаренко, Г. Берулава, С. Братченко, З. Карпенко, Д. Леонтєв,

О. Лідерс, В. Панок, Г. Радчук, В. Татенко та ін.), важливим завданням психолога сьогодні є фасилітативний супровід розвитку особистості з метою створення необхідних психологічних умов, які забезпечать формування механізмів самонавчання і самовиховання, сприятимуть найбільш ефективному і гармонійному саморозвитку особистості [1, с. 17-18], здатності повноцінно сприймати, правильно розуміти прекрасне в житті й у міжособистісних стосунках.

Література

1. Адамська З.М. Соціально-психологічний тренінг як фасилітативне середовище для розвитку фасилітативних здібностей майбутнього психолога / З.М. Адамська // Філософ.-психол. аспекти лідерства в бізнесі, освіті та державі зб. тез IV Міжнар. наук.-практ. конф. / за ред. В.П. Мельник; відповід. за вип. Н.І. Жигайло, Ю.В. Максимець. – Львів: СПОЛОМ, 2019. – с. 17-21.
2. Естетика як самостійна наука. – Електр. ресурс. <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/10198/>
3. Журавльова Н.Ю. Психологічна допомога дружинам демобілізованих військовослужбовців: можливості гуманістичної психотерапії / Н.Ю. Журавльова, Т.С. Гурлева // Сучасні наукові дослідження у психології та педагогії – прогрес майбутнього: Зб. наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф. – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2017. – 14-17.
4. Кравченко О.П. Етика й естетика: навчальний посібник: у 2 частинах / О.П. Кравченко. Переяслав-Хмельницький: ПП «СКД», 2012. Ч. 1. – 165 с.
5. Петрос О.М. Поняття «діалог» у термінологічній традиції зарубіжної та вітчизняної наукової думки / О.М. Петрос // Держ. управління: теорія та практика. – 2011. – № 12. – Електр. ресурс: <http://www.asa.edu.gov.ua/ej/ej14/>.
6. Петрушенко В.Л. Етика та естетика / В.Л. Петрушенко та ін. – Навч. посібник / Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2008. – 180 с.

Структура наративної компетентності особистості

К.В. Гуцол, Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України

Результати теоретичного аналізу проблеми наративної компетентності особистості як чинника розвитку її здатності до самопроектування свідчать про її актуальність та малоопрацьованість у сучасній психологічній науці. Ми пропонуємо розглядати наративну компетентність особистості як метакомпетентність. У широкому значенні йдеться про системну властивість особистості набувати і відтворювати власну ідентичність, у вузькому – особистісне утворення, що характеризує якість організації та впорядкування людиною власного особистого досвіду. У контексті самопроектування, під наративною компетентністю особистості ми розуміємо сформованість у неї здатності виокремлювати та інтерпретувати наративні висловлення іншого, тобто виявляти наративи в соціокультурних текстах (за текстом бачити наратив) та вибудовувати на цій основі власні наративні конструкції.